Svensk och utländsk FOLKMUSIK I FRACK

HEMBYGDEN

Nr 4 - Årg. 28 - 1948

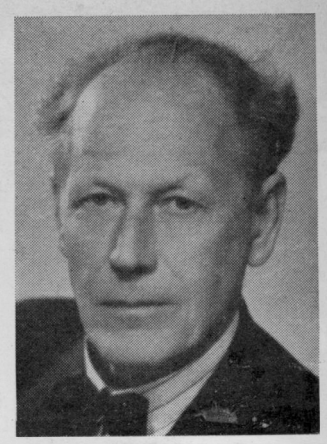

Violinisten och skriftställaren Karl Sporr.

Av Karl Sporr

I.

Karl Sporr gav förra hösten en konsert i Stockholm tillsamman med sin fru. Efter att ha "studerat texten" i huvudstadspressens recensioner gör han här upp räkningen med musikanmälarna. Det blir två temperamentsfulla artiklar. Nu tycker kanske någon, att detta är Sporrs ensak. Men han har ett så välgörande friskt humör och är så rik på synpunkter av allmänt intresse, att Hembygdens läsare helt säkert med stor behållning tar del av dem.

Och nu spikar Sporr upp följande tes till diskussion:

Är även de bästa svenska polskor, folkvisor och locklåtar världens tarvligaste folkmusikskatt?

Till ovanstående åsikt tycks ett par huvudstadsrecensenter ha kommit, inte direkt men indirekt, kanske omedvetet tanklöst, efter för övrigt mycket sympatiska och erkännande uttalanden om den konsert, som jag och min hustru gav i Konserthuset 30 sept. med prov ur vårt folkliga musikarv. Alla recensenter var så intresserade och förstående, som man kan begära av en yngre, smått avnationaliserad generation. Några av dem kanske hellre sysslar med den mest hårdtuggade, spekulativa polyfona musik — ibland förhånande allt, som har med romantik, idyll eller vildvuxen landsbygdskultur att göra — än att våga gå i bräschen för vårt delvis så förnämliga svenska musikarv. Såvida inte detta område också först gjorts om till nästan oigenkännlighet, blivit till någon musikalisk lärdomssoppa, där de använda melodierna som små klimpar flyter upp då och då.

Efter en del lovord skrev en av recensenterna, att han helst ville slippa en polska framföras i frack. Var för honom även de allra bästa polskor för simpel musik? Jag valde i stil med vad som mest imponerade på andra recensenter vid vår förra konsert. Eller var det något så chockerande detta, att jag för andra gången velat dra in pärlor bland svenska melodier i konsertmiljön? Saken kan ju diskuteras, men jag vill framdraga några synpunkter:

1) Man klär sig inte i stil med vad som spelas eller sjunges utan som en artighet mot publiken och för att markera högtidsstämning.

2) Sämre saker än polskor har spelats i frack, blodlösa, futtiga "kuckelimuckbitar", som inte sätter *någon* slags publik i hänförelse och verklig musikstämning, inte läskar *någon* förstande musiksjäl, för att inte tala om rena ekvilibristsaker, som har intresse för studerande ur rent teknisk synpunkt.

3) Polskor har många gånger förut framförts av frackklädda musiker inom Stockholms konsertliv.

På musikrestauranger, där violinisterna varierar från kunniga, konstnärligt ambitiösa och samvetsgranna musiker till rena charlataner, ståtar dessa ofta i frack. Hörde i vintras en av den senare kategorin, som i sitt vårdslösa, orytmiska spel använde massor av "smetiga" glissandon jämte många av våda tillkomna störande extra toner vid lägeväxlingarna m. m. "Ja, på restaurang", invänder man, "nu var det fråga om konsertestraden". Jag undrar dock, om inte Louis Armstrong, "mannen med järnläpparna och silvertrumpeten", han som kunde blåsa 75 höga C:n i ett enda andetag (om någon finner nöje i en dylik prestation, kan man ju låta en ångvissla blåsa 1,000 C:n efter varandra), undrar om inte denne neger opåtalt uppträdde i frack. Curt Berg i D. N. skrev om honom, att han "likt en berusad gorilla, svettig och dreglande skuttade omkring och utstötte sina illaluktande vrål". Modigt och rakt på sak talat, utan det mjäkiga daltande med dylik olåt, som förbusar åhörarnas smak och känsloliv, förbusar, brutaliserar och avnationaliserar!

Konserterande violinister brukar på sina program spela 3—4 tunga nummer (sonater, sviter eller violinkonsert) och därjämte någon grupp mindre kompositioner. De sistnämnda för dem, som inte har förmågan att tillgodogöra sig alltför invecklad eller lärd musik. Recensenter brukar någon gång förlöjliga dessa småsaker, men konserter ges ju för publiken och inte enbart för herrar recensenter, vilka inte betalar ett öre. En konstnär har tillfälle visa sitt konstnärskap även på småsaker och sin musikaliska nivå genom att inte välja för billigt gods. Det är inte alla gånger som längd och lärdom är avgörande för musikens värde utan också stämningsvärdets friskhet och halt. En god melodi kan leva i århundraden och glädja många, även kräsna lyssnare, en svag symfoni kanske upplever två uppföranden och intresserar bara en mycket speciell klick. Bland konsertprogrammens smånummer finns mycket, som får en viss aktning (hörde i vintras Jamaica-rumba spelas i frack) bara därför att det inte odlats, frodats och älskats på *svensk* landsbygd.

Men hur ställer det sig att spela utländska folkmelodier i frack, t. ex. ungerska, spanska, ryska m. fl. länders? Kreisler har jag hört spela Hejre Kati, Odnoposoff, en fullblodsviolinist, en av de mera fängslande, ej stöpt i den vanliga dussinformen, vilka besökt Stockholm, spelade utom gediget tyngre gods, såsom en Max Regers sonat för soloviolin, också en del småsaker, spanska danser m. m. Willy Burmester spelade på sin tid små utländska